

ДО
ПРОФ. Д-Р КОСТАДИН АНГЕЛОВ ДМ
МИНИСТЪР НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
пл. "Света Неделя" № 5
гр. София 1000

Относно: Проект за Постановление на Министерски съвет (МС) за допълнение на Наредбата за медицинската експертиза (НМЕ)

УВАЖАЕМИ ПРОФЕСОР АНГЕЛОВ,

Обръщам се към Вас, във връзка с публикувания на Портала за обществени консултации Проект за допълнение на Наредбата за медицинската експертиза, поводът за който е отмяната от Върховния административен съд (ВАС) с Решение № 1632 от 31.01.2020 г. - ДВ, бр. 63 от 2020 г., в сила от 17.07.2020 г.) на т. III от Методиката за прилагане на отправните точки на оценка на трайно намалената работоспособност (вида и степента на увреждането) в проценти от Приложение № 2 към чл. 63, ал. 3 от Наредбата за медицинската експертиза.

След като се запознах с Проекта, текстът на който съвпада изцяло с отменения от съда, с мотивите на съда, както и с Доклада на министъра на здравеопазването, бих искала да изразя следното становище:

След влизане в сила на промените в Наредбата за медицинската експертиза, приети с Постановление № 152 от 26 юли 2018 г. на Министерски съвет, в сила от 3 август 2018 г., в институцията на омбудсмана постъпиха и продължават да постъпват много жалби от граждани, чиито процент трайно намалена работоспособност (ТНР)/вид и степен на увреждане (ВСУ) е намален, вследствие промените в Наредбата.

Бих искала да припомня, че преди приемането през 2018 г. на посочените по-горе изменения и допълнения в Наредбата за медицинската експертиза, омбудсманът изрази становище пред Министерски съвет, като препоръча да бъде преразгледана заложената в Проекта Методика за прилагане на отправните точки за оценка на трайно намалена работоспособност (вида и степента на увреждане) в проценти, като бъдат обсъдени възможностите и предприети действия, с които да не се посяга върху правата на гражданите с множествени увреждания. Становището на институцията нееднократно е изразявано пред министъра на здравеопазването, в рамките на извършената оценка на въздействието на промените, като са отправени съответни препоръки. Проблемите и препоръки за тяхното отстраняване са включени и в годишните доклади за дейността на омбудсмана за 2018 г. и 2019 г., внесени в Народното събрание.

От направения анализ на постъпилите в институцията жалби и сигнали и изнесените статистически данни се наложи изводът, че промените в Методиката за прилагане на отправните точки за оценка, според които съпътстващите увреждания не се вземат предвид при оценката, доведе до намаляване на процента ТНР/ВСУ при много граждани. Голяма част от постъпилите по този повод в институцията жалби са от хора с няколко заболявания/увреждания, на които при преосвидетелстване процентът ТНР/ВСУ е бил

намален, или при първично освидетелстване им е определен неправопораждащ процент, поради невземане предвид на съпътстващите увреждания. Гражданите, на които при преосвидетелстване е определен краен процент под 50, са лишени от получаваната дотогава пенсия за инвалидност, здравно осигуряване, социални права и придобивки. Изключително обезпокоително е, че немалка част от тези граждани не могат да си намерят работа, като причина за това посочват уврежданията си и реално остават без никакъв доход за издръжка и лечение.

Гражданите, които до преосвидетелстването са имали определени от 71 до 90 процента ТНР/ВСУ, а след него са получили процент между 50 и 70, също губят правото си на пенсия за инвалидност поради общо заболяване, в случаите, при които нямат изискуемия действителен осигурителен стаж, придобит до датата на инвалидизиране, вследствие на което остават без доходи.

Особено тревожна е и ситуацията на семействата, в които има деца с увреждания, засегнати неблагоприятно от измененията, в сила от 3 август 2018 г. Тези граждани разчитат на адекватната подкрепа на държавата, тъй като това означава и реална възможност за семействата не само да стабилизират състоянието на децата. В много случаи тази подкрепа довежда до значително подобрене и дори до пълно отпадане на децата от обхвата на подпомагане като „дете или човек с увреждане“ и до пълноценното им включване в обществото.

Показателен е и фактът, че общият брой на жалбите и сигналите до омбудсмана по повод медицинската експертиза на гражданите, постъпили през 2019 г. е с 81% повече спрямо тези, постъпили през годината преди промените (2017 г.).

Необходимо е също да се има предвид, че повечето от гражданите в продължение на години са ползвали произтичащите от експертните си решение права и внезапното прекратяване на финансовата им подкрепа, поради въведените нормативни промени ги оставя изцяло на издръжка на техните близки или стават обект на системата за социално подпомагане; поставя ги в неравностойно положение спрямо лицата с едно, но определящо по-висок процент заболяване/увреждане; лишава ги от необходимите им средства за издръжка и лечение и е в противоречие с принципите на ратифицираните от Република България Конвенция за правата на хората с увреждания и Конвенция за правата на детето.

Наясно съм с необходимостта в кратък срок да бъде преодоляна нормативната празнота, възникнала вследствие отмяната от ВАС на т. III от Методиката за прилагане на отправните точки на оценка на трайно намалената работоспособност (вида и степента на увреждането) в проценти от Приложение № 2 към чл. 63, ал.3 от Наредбата за медицинската експертиза, вследствие на която се създават предпоставки за забавяне на експертната на гражданите, при които са налице няколко увреждания, но оценката не може да бъде проведена по реда на т. IV от Приложение № 1 към чл. 63, ал. 1 от Наредбата.

Същевременно, като омбудсман съм загрижена за правата на гражданите с множествени увреждания, чиито процент е намален вследствие прилагането на отменения от съда и отново предложен сега за приемане текст. С разбиране към изложените в Доклада на министъра на здравеопазването мотиви и изнесената статистика, не мога да се съглася гарантирането на правата и социалната интеграция на хората с тежки увреждания да става за сметка на други хора с увреждания - тези с по-леки множествени увреждания. Намирам също, че борбата с т. н. фалшиви експертни решения следва да бъде осъществена чрез засилване на контрола, а не като се посяга на права на граждани, при които са налице реални заболявания и увреждания, нуждаещи се от социална подкрепа.

Бих искала също да припомня, че работната група, на която министърът на здравеопазването възложи изготвянето на промени в Приложение № 1 към чл. 63, ал. 1 от Наредбата - Отправни точки за оценка на трайно намалената работоспособност и на вида и степента на увреждане в проценти, с които се очакваше да се увеличат процентите за някои заболявания, при които са налице съпътстващи увреждания и да се преодолее несправедливостта при оценяване на тези граждани, отдавна приключи работата си, но и до момента не е публикуван за обществени консултации с гражданите и юридическите лица проект за промените.

Във връзка с изложеното по-горе, като обществен защитник, бих искала да обърна внимание върху необходимостта и да препоръчам обсъждане на промяна в Методиката за прилагане на отправните точки на оценка на трайно намалената работоспособност (вида и степента на увреждането) в проценти от Приложение № 2 към чл. 63, ал. 3 от Наредбата, с която да се гарантират правата на хората с множествени увреждания, като при оценяването им се взимат предвид всички налични увреждания, независимо от тяхната тежест.

Отново бих искала да припомня, че това са хора с действителни заболявания и увреждания, уязвима група, която се нуждае от подкрепата на държавата. Бих искала да изразя увереност, че проблемът ще бъде разгледан задълбочено и ще бъде проявено разбиране към потребностите на тези хора и необходимостта от справедлива оценка на техните увреждания.

С уважение,

**ДОЦ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ**